

Oddagrein

Eyðun Klakstein

eydun@sosialurin.fo

BÚSKAPUR, STOVNSRØKT OG VIRÐISVØKSTUR

Megin í føroyska búskapinum dragnar í mun til grannarnar. Hvør íbúgví í Føroyum skapar bara 80 prosent av tí sum ein dani, svii, finni ella ein norðmaður fáa frá hondini í BTÚ. Hvønn dag veksur almenna skuldin og harvið rentubyrðan, tí politiska skipanin ikki fær bilbukt við javnarnar á figgjarlógini og demografiska pyramidan smalkast stóðugt á miðjuni: tey verða alt færri, sum skulu lyfta tey, sum enn ikki eru komin inn á arbeidsmarknaðin og tey, sum hava strítt seg inn til pensiónina. Avleiðingin kann skjótt gerast, at tey sterkastu flyta burtur. Kostnaðarstöðið, høgi persónsskatturin og stóri flutningskostnaðurin ímillum lond ger ikki stóðuna betri.

Tveir týðningarmiklir faktorar av

nógvum eru skeivi javnin á figgjarlógini og alt ov lítlí útflutningurin. Minka vit eirindaleyst almennu útreiðslurnar, smalkast vælferðarsamfelagið, men trupulleikin er, at vit ikki megna at figgja tað samfelagið, sum politiska ambitionsstöðið er til. Skera vit í vælferðini, er møguleiki fyri uppافتur størri fráflyting, og tí eiga politikarnir at skipa vinnugrundarlagið øðrvísi. Útflutningurin er bara áhugaverdur í mun til innflutningin, tann javnvágin skal eisini vera í lagi, yvir ár í hvussu er. At kalla allar nýtsluvørur verða innfluttar, tí má fokusið haldast á vavinum á eksportinum. Higartil hava fiskivinna og aling verið álítið, og seinastu árinu hevur alingin verið hornasteinurin.

Næsta valstrið skal snúgvá seg

um, hvussu vit røkka sama BTÚ fyri hvønn íbúgvá sum grannarnir.

Sammett við landaøki og fólkatal eiga vit óvanliga stórar og ríkar havleiðir. Tá vit hugsa um produktion eru fiskastovnarnir fremst í huga. Og her gongur ikki væl. Toskurin og hýsan eru illa fyri. Búskaparlíga íkastið til samfelagsraksturin hevur verið hareftir. Fiskidagaskipanin flýtur tungt í sjónum sum stovnsrøktarmekanisma. Politiska skipanin hevur ikki rygg til at dagføra hana við stóði í fiskastovnunum, men velur framvegis at taka stóði í fiskiloyvunum, sum vórðu latin ókeyppis í 1996.

Fyri 18. august skal Løgtingið taka avgerð um talið á fiskidøgum. ICES og Havstovan rópa varsko, og keypsmarknaðurin gerst alt meira trekur

at keypa okkara fiskavørur. Vit eru tí komin til eitt vegamót. Fólkíð eigur at krevja, at optimal úrtøka fæst burtur úr ogn tess. Tingið eigur at taka stóði í stovnunum og gera tann recovery planin, sum fiskifrøðingarnar mæla til, har ein miðvís og bindandi ætlan verður gjørd fyri, hvussu vit fáa stovnarnar endurbygdar. Vit eru nú 30 túsund tons skeivu megin javnvágina í avreiddari nøgd í høvuðsfiskastovnunum, og hevði alt úr havinum verið virðisøkt, so hevði handilsjavnin verið 1 til 1,5 milliard krónur betri, og lønarinntøkurnar munandi størri. Verður flotin minkaður niður í figgjarlíga burðardyggar eindir, minka útreiðslurnar, og harvið fæst vinningur í innflutningin og í globala umhvørvisroknskapin.

Fáa vit skil á fiskivinnuni, soleiðis at hon og samfelagið vinna meira pening, kemur glið á so mangt annað, tí mesti váðafúsi kapitalurin er í fiskivinnusegmentinum. Fer hesin at gera iløgur í aðrar enn ókendar vinnur, kann tað gerast alternativimøguleikin hjá mongum teirra, sum í hesum døgum vinna sær nám í fremmandum londum. Harvið var almenni sektorurin ikki teirra einasti møguleiki, tá tey aftur eru klár at taka eitt tak fyri tær framleiðandi Føroyar. Fáa vit ikki skil á fiskivinnuna beinanvegin, og seta vit ikki ein veruligan vinnupolitikk á dagskránnar sum fyrstu raðfesting, verður trupult at røkka grannalondunum, sum súgva okkara frægasta og mest mobila fólk frá okkum. Tey sum ætlandi skuldu byggja land.

Matvørur og orka dýrka

Hóast tíðirnar ikki eru, sum tær onkuntið hava verið, er framvegis prívøkstur í samfelagnum.

Hagstova Føroya hevur gjørt upp, at annan ársfjórðing í ár vóru brúkaraprísir 2,2 prosent hægri enn sama tíðarskeið í fjør.

Tað eru orka og matvørur, sum fáa brúkaraprísirnar at hækka.

Prísirnir á orku eru hækkaðir mest. Hesin prívøkstur kemur bæði frá prishækkingum uttanífrá og frá avgjaldshækkingunum á diesel og øðrum oljuúrdráttum. Harumframt

er prísurin á ravmagni farin munandi upp.

Brennioljan til húsarhald er farin 16,1 prosent upp og ravmagn 11 prosent. Og prísirnir á brennievni til akfør eru hækkaðir 17,5 prosent.

Prísirnir í flestu matvorbólkum eru farnir upp seinasta árið, og samanlagt eru matvørur dýrkaðar 2,3 prosent.

Mesta prislækking hevur verið í nýtslubólkinum Samskifti.

Taka pínutablett annanhvønn dag

Tøl hjá danska apotekarfelagnum vísa, at danir taka í meðal 175 pínutablettir um árið ella eina annan hvønn dag. Á Statens Institut for Folkesundhed siga tey, at fólk, sum eru strongd, brúka fleiri pínutablettir, og at nógv 25 til 44 ára gomul taka pínutablettir sum fyri-

byrgjandi fyri at sleppa undan av fáa høvuðpínu ella magapínu.

At doyva trupulleikarnar í gerandisdegnum við pínutablettum lekir ikki orsökina til eitt nú høvuðpínu. Peter la Cour, lektari á Syddansk Universitet, sigur við blaðið Information, at høvuðpínu-

tablettir viðgera ikki orsökina til, at fólk hava ilt í høvduinum.

– Men kunnu tablettirnar doyva pínuna, velja vit ta loysnina, tí vit vilja ikki góðtaka, at vit hava ilt, sigur hann.

Kommunuflokkan fullkomin

KJAK Á SÍÐU 10

Fiskidagar og junkmæti

KJAK Á SÍÐU 12

Rás2 er við á G!

Um vikuskiftið verður G! Festivalurin hildin í Syðrugøtu, og Rás2 verður eisini við til festivalin. Hesa vikuna verður hitað upp til festivalin í morgunsendingum,

og frá hóskvöldinum verður sent úr studio, sum Rás2 fer at hava í Syðrugøtu.

Sent verður hóskvöldið millum klokkan 10.00 og 22.00. Fríggjadagin verður sent frá kl. 15.00 til 22.00, og leygardagin er festivalradio frá kl. 14.00 til 17.00.

Í sendingunum á G! Festivalinum verður tosað við tónleikarar, fyriskiparar, festivalgestir og onnur. Gestir koma í studio á G! Festivalinum, og reportarar fara út við mikrofonini at máta hitan á festivaløkinum

Vertir í sendingunum verða Barbara Holm, Mirjam Pætursdóttir (myndin), Eyðfinn Drewsen, Tróndur Arge og Ragnhild Ellingsgaard.

